

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM *MEZOPOTAMSKIE TŁO BIBLI*
WYDZIAŁ TEOLOGICZNY UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO
SZCZECIN, 14–16 KWIETNIA 2008

Piotr Briks, Marcin Nockowski

W dniach 14–16 kwietnia 2008 r., na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego odbyło się sympozjum naukowe *Mezopotamskie tło Biblii* zorganizowane przez pracowników katedry Egzegezy i Teologii Biblijnej ST wraz z bardzo licznym gronem studentów pod kierunkiem Joanny Michalskiej, studentki V roku.

Sympozjum podzielone zostało na dwie części. Pierwsza z nich (14–15 kwietnia) stanowiła cykl warsztatowych spotkań wprowadzających przede wszystkim studentów, ale także wszystkich zainteresowanych, w tematykę badań asyriologicznych, geografii, historii, archeologii Bliskiego Wschodu oraz licznych powiązań biblijnego Izraela z bardzo szeroko pojętą cywilizacją Mezopotamii. Spotkania te, mające formę wykładów, prezentacji multimedialnych i konwersatoriów, prowadzone były przez pracowników Wydziału oraz samych studentów.

W pierwszym dniu sympozjum wystąpili: Hanna Puziak (III rok studiów stacjonarnych), ks. dr Cezary Korzec (Katedra Egzegezy i Teologii Biblijnej NT), s. Anna Paluch (studentka IV roku studiów niestacjonarnych), Marek Jastrzębski (student V roku), Piotr Goniszewski (student IV roku) oraz Piotr Zawendowski (student roku III).

H. Puziak zaznajomiła ponad 150 przybyłych na pierwszą sesję słuchaczy ze sztuką babilońską od ok. II tysiąclecia, do pierwszej połowy I tysiąclecia p.n.e., w sposób systematyczny dzieląc ją według okresów na: starobabilońską, średniobabilońską (powstała w tzw. okresie kasyckim) i nowobabilońską, powstającą aż do upadku Babilonii w 538 p.n.e. Liczne zdjęcia opatrzone komentarzem przybliżyły sztukę, a poprzez nią także historię Imperium Babilońskiego.

Jako drugi prelegent wystąpił ks. dr C. Korzec, który zaprezentował temat *Wieża Babel*. Przedmiotem referatu była egzegeza Rdz 11,1-9 uzupełniona o próbę wykładni teologicznej i wskazówki duszpasterskie płynące z tego tekstu.

P. Goniszewski przygotował wykład *Nahum naocznym świadkiem upadku Niniwy?* Kanwą referatu był tekst z księgi proroka Nahuma (Na 2,2-14), relacjonujący zniszczenie Niniwy. Referat stanowił (wzbożoną o prezentację multimedialną) analizę

tekstu mającą prowadzić do odpowiedzi na pytanie, czy prorok Nahum opisuje widziane na własne oczy wydarzenia, czy mamy tu do czynienia z formą proroctwa retrospektywnego? Zdaniem prelegenta wiele elementów tekstu świadczy za wariantem pierwszym.

Po trzech referatach przyszła kolej na przygotowaną przez P. Zawendowskiego projekcję prezentującą, w formie filmu przeplatane licznymi slajdami, roślinność Bliskiego Wschodu.

Siostra A. Paluch przedstawiła słuchaczom dwie prezentacje multimedialne. Pierwsza z nich była ogólnym wprowadzeniem w historię, geografę, mitologię i kulturę Mezopotamii, druga poświęcona była jednemu ze śladów wspaniałości starożytnego Babilonu, a konkretnie jego prawodawstwa – steli Hammurabiego. Poniedziałkowe warsztaty zamknął wykład *Hetyci i ich kontakty z Mezopotamią*, który zaprezentowany został przez Marka Jastrzębskiego. Prelegent zapoznał nas z tematem, poczynając od wskazania źródeł wiedzy o Hetytach, poprzez prezentację zarysu ich historii, polityki i działań militarnych, powiązań z innymi krajami Mezopotamii, skończywszy na przyczynach i skutkach upadku państwa Hetytów.

W kolejnym dniu sympozjum możliwość zaprezentowania swoich tematów otrzymali studenci studiów niestacjonarnych: Wioletta Świergiel (studentka IV roku) – *Wieża Babel*, s. Ewa Hładyk, s. Danuta Janicka i Marek Rostankowski (studenci roku III) – *Mezopotamskie ślady w Biblii*. W tym dniu wystąpił również ks. dr hab. prof. US Piotr Briks, przedstawiając w prezentacji multimedialnej wybrane eksponaty z działu mezopotamskiego Vorderasiatisches Museum w Berlinie. Zaprezentowane i pokrótce opisane zostały różnego rodzaju inskrypcje klinowe, stele, statuetki, szklane flakoniki, reliefy, fragment przedmiotów kultycznych, modele budowli i wiele innych skarbów Mezopotamii.

W. Świergiel, na kanwie opowiadania o budowie wieży Babel, podjęła się prezentacji konstrukcji zigguratu, typowej dla środowiska mezopotamskiego budowli kultycznej. Dzięki przedstawionym projektom, szkicom i zdjęciom słuchacze stali się świadkami budowy tego typu wieży oraz zostali wprowadzeni w jej przeznaczenie i symbolikę.

E. Hładyk, D. Janicka oraz M. Rostankowski przygotowali odczyt i projekcję przedstawiające słuchaczom konkretne przykłady związków świata mezopotamskiego z Biblią. Rozważali oni przykłady związków geograficznych, politycznych, militarnych, handlowych, architektonicznych, prawnych, zwyczajowych i wielu innych. Wskazywali na liczne fragmenty Biblii nawiązującej albo wprost czerpiącej z literackich pierwowzórów mezopotamskich.

Trzeci dzień sympozjum przeznaczony był na wystąpienia zaproszonych gości. Swoje referaty w tej części wygłosili trzej przedstawiciele asyriologicznej szkoły po-

znańskiej na czele z prof. dr hab. Stefanem Zawadzkim, światowej sławy znawcy okresu nowobabilońskiego, oraz towarzyszący mu mgr Radosław Tarasewicz i dr Witold Tyborowski. Bibliistów reprezentowali: wybitny znawca związków Izraela z Asyrią ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski oraz ks. dr hab. prof. US Piotr Briks. Taki skład referentów gwarantował prawdziwą ucztę intelektualną, co z kolei zachęciło do przybycia bardzo liczne grono słuchaczy, a jak się okazało w licznych tego dnia dyskusjach, aktywnych i kompetentnych uczestników spotkania naukowego.

Tę część sympozjum otworzył przywitaniem czcigodnych gości i słuchaczy oraz wprowadzeniem w tematykę konferencji ks. dr hab. prof. US Zdzisław Kroplewski, dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego. Rozpoczynając sympozjum, mówił: „Wyrażam wielkie zadowolenie, że to sympozjum odbywa się na naszym Wydziale. Życzę, aby to spotkanie przyniosło wiele treści, które wpłyną na osobisty rozwój. Gratuluję Katedrze Egzegezy i Teologii Biblijnej Starego Testamentu podjęcia się takiej inicjatywy” Po słowach serdecznego powitania rozpoczęła się pierwsza sesja, której przewodniczył ks. prof. P. Briks. Jako pierwszy głos zabrał ks. prof. W. Chrostowski, prezentując referat *Historiografia biblijna a historia starożytnej Mezopotamii*. W swoim wykładzie zaprezentował podstawowe kryteria opisu historii na kartach Biblii. Wskazał przyczyny i przykłady niezgodnego z rzeczywistością przedstawiania wydarzeń historycznych. Wielokrotnie uwrażliwiał słuchaczy na elementy propagandy zawarte w historiografii biblijnej.

Tematem referatu mgr. R. Tarasewicza były *Deifikowane rydwany w religijnej tradycji Mezopotamii*. Prelegent przedstawił symbolikę deifikowanych rydwanów w starożytnym imperium Mezopotamii. Sięgnął również do wizji rydwanu w teofanii z Księgi Ezechiela, wskazując na liczne podobieństwa pomiędzy ujęciem prorockim a zachowanymi w literaturze czy sztuce motywami mezopotamskimi.

Ostatnim prelegentem sesji porannej był dr W. Tyborowski, który wystąpił z referatem: *Kodeks Przymierza a Prawa Hammurabiego. Spojrzenie z perspektywy mezopotamskiej*. W systematycznym, a równocześnie barwnym wystąpieniu W. Tyborowski na wybranych przykładach omawiał znaczenie dla poddanych Hammurabiego poszczególnych paragrafów kodeksu, wskazywał na ich nowatorstwo, ciekawe sformułowania, problemy, jakie tworzyły i pytania, jakie stawiają badacze tego zabytku legislacji. Referat spotkał się z wyjątkowo życzliwym odbiorem, m.in. dlatego, że słuchacze zostali już wprowadzeni w tę tematykę aż dwoma prezentacjami z poprzednich sesji.

Po tym wystąpieniu przewidziana została przerwa, podczas której prelegenci, jak również wszyscy uczestnicy sympozjum mogli skorzystać z przygotowanego przez organizatorów poczęstunku. Po przerwie drugiej sesji przewodniczył dr W. Tyborowski.

Swoje tematy zaprezentowali prof. S. Zawadzki: *Żydzi w Babilonie, Babilon w oczach Żydów* oraz ks. prof. P. Briks *Sensacyjne odkrycie prof. Jursy?*

Profesor S. Zawadzki zaprezentował wyniki swoich najnowszych badań nad onomastyką mezopotamską. Ta wydawałoby się mało znacząca gałąź badań asyriologicznych w rękach wprawnego naukowca staje się prawdziwą skarbnicą informacji o pochodzeniu, strukturze, a nawet wierze i obyczajach poszczególnych grup etnicznych na badanym terenie. Profesor Zawadzki skupił się na onomastycznych śladach obecności ludności hebrajskiej (a przynajmniej zachodniosemickiej) na terenach Międzyrzecza.

Książd prof. P. Briks w swoim wykładzie, bogato ilustrowanym w prezentacji multimedialnej, zajął się analizą mało na pozór znaczącego dokumentu, jaki pod koniec ubiegłego roku opublikował prof. Jursa, wywołując przy okazji niezwykle ożywioną dyskusję. Dotyczyła ona mianowicie pojawiającego się w potwierdzeniu przyjęcia złota imienia *Nabu-szarrussu-ukin*. Sensację wywołała identyfikacja tej osoby ze znanym z Biblii urzędnikiem Nabuchodonozora. Książd prof. Briks wskazał na liczne i znaczące wątpliwości dotyczące takiej identyfikacji.

Po każdym wykładzie organizatorzy przewidzieli czas na dyskusje, refleksje i pytania, z którego uczestnicy zaskakująco dla wszystkich chętnie korzystali.

W zgodnej opinii uczestników sympozjum było to wyjątkowo udane wydarzenie naukowe, a poniekąd także integracyjne dla bardzo zaangażowanych w organizację i przebieg konferencji. Chwalony był poziom naukowy wystąpień, ale także atmosfera, zaangażowanie słuchaczy i świetna organizacja przedsięwzięcia.

Na koniec główny organizator spotkania, ks. prof. P. Briks, podziękował prelegentom, a w szczególności przybyłym gościom, za udział i wygłoszenie referatów oraz wszystkim uczestnikom sympozjum tak licznie (każdego dnia obecnych było 100–200 osób) i wytrwale biorącym udział w kolejnych sesjach. Podkreślił, że na wyjątkowe uznanie zasłużyła grupa ok. 40 studentów przygotowująca tak fascynujące w rezultacie sympozjum naukowe.